Česká kurikulární reforma: cesta k úspěchu pro každého žáka a učitele?

Klára Šeďová

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI

SYRI

Kurikulární reformy řeší trvalé napětí mezi kontinuitou a změnou

- Kurikulum má předávat nové generaci nakumulované poznání, kterého si daná kultura nejvíce váží, a současně připravovat žáky na svět, který se proměňuje.
- Neexistuje jediné univerzálně správné kurikulum.
- Kurikula procházejí změnami, je to nekončící proces, ve kterém funguje kyvadlový efekt.

Proč revizi kurikula potřebujeme právě nyní

Vzdělávací výsledky žáků klesají.

Duševní zdraví mladých lidí je pod tlakem.

AI mění způsob učení.

Nároky na učitele rostou, kurikulum jim ne vždy pomáhá.

Výsledky žáků klesají

- PISA 2025 ukazuje významné zhoršení výsledků ve čtenářské i matematické gramotnosti
- 29 % českých patnáctiletých nedosahuje základní úrovně matematické gramotnosti a 27 % ani ve čtenářské gramotnosti.
- Žáci neumějí dostatečně plánovat a řídit vlastní učení.
- Žáci mají oslabenou zvídavost a vytrvalost, roste podíl těch, kdo školu považují za ztrátu času.

Jak může revidované kurikulum pomoci … zlepšit výsledky žáků

- Revidované kurikulum stojí na třech pilířích: oborové vědění + základní gramotnosti + klíčové kompetence.
- Překonává umělý rozpor mezi znalostmi a kompetencemi – kvalitní vzdělání vyžaduje hluboké porozumění oboru i schopnost znalosti používat.
- Základní gramotnosti jsou motorem učení – schopnost porozumět textu, pracovat s informacemi a matematicky nahlížet na svět vede k jasnějšímu chápání světa, rychlejšímu osvojování nových poznatků a objevování souvislostí napříč obory.

Duševní zdraví mladých lidí je pod tlakem

- Duševní pohoda českých dospívajících patří k nejnižším v Evropě (ESPAD 2024).
- Roste podíl mladých lidí v riziku duševních obtíží, zejména mezi dívkami (ESPAD 2019–2024).
- Screening NÚDZ upozornil na vysoký výskyt příznaků deprese a úzkosti u žáků devátých tříd.
- Téměř třetina českých patnáctiletých nemá pocit, že do své školy patří (PISA 2025)

Jak může revidované kurikulum pomoci … zlepšit duševní zdraví a odolnost žáků

- Péče o sebe, vztahy a odolnost se stávají explicitní součástí vzdělávání.
- Nové průřezové téma Péče o sebe a druhé podporuje duševní pohodu, zdravé vztahy, sebepoznání a odolnost.
- Do kurikula přibývají nové vzdělávací obory: Osobnostní a sociální výchova a Výchova ke zdraví a bezpečí.
- Klíčové kompetence rozvíjejí schopnost spolupracovat, komunikovat, zvládat náročné situace a převzít odpovědnost za vlastní jednání.

AI mění způsob učení

- Téměř polovina českých patnáctiletých využívá AI k učení alespoň jednou týdně (PISA 2025), tři čtvrtiny středoškoláků denně (Lintner a kol., 2026).
- Žáci se učí pracovat s AI především mimo školu – informace o ní získávají zejména z internetu, sociálních sítí a od vrstevníků (Scio Research, 2025).
- Žáci, kteří považují schopnost správně zadávat úkoly AI za důležitější než vlastní porozumění, dosahují horších výsledků (Lintner a kol., 2026).

Jak může revidované kurikulum pomoci … aby žáci užívali AI, ale nepřestali sami myslet

- Nestačí umět používat AI. Je nutné umět samostatně myslet a posuzovat její výstupy.
- Kurikulum nově zahrnuje AI do vzdělávacího obsahu informatiky a rozvoje digitální kompetence.
- Důraz na klíčové kompetence a základní gramotnosti posiluje kritické myšlení, práci s informacemi a samostatné řešení problémů.
- Oborové znalosti poskytují nezbytný základ pro porozumění, ověřování a kritické hodnocení výstupů AI.

Nároky na učitele rostou, kurikulum jim ne vždy pomáhá

- Roste pracovní zátěž učitelů. Mezi lety 2018 a 2024 se jejich celková týdenní pracovní doba prodloužila a více času věnují přípravě výuky (TALIS 2024).
- Učitelé čelí vysoké administrativní zátěži a nárokům na zvládání výuky. Pro 51 % je zdrojem stresu administrativa, pro 42 % odpovědnost za výsledky žáků (TALIS 2024).
- Školní vzdělávací programy v mnoha školách zůstávají spíše formálními dokumenty než praktickými nástroji pro plánování, hodnocení a řízení výuky (ČŠI, 2025).

Jak může revidované kurikulum pomoci … učitelům lépe plánovat a vést výuku?

- ŠVP se musí stát skutečným nástrojem učitelů, nikoli jen formálním dokumentem.
- ŠVP pomůže učitelům lépe plánovat výuku a smysluplně propojovat oborové znalosti a dovednosti s rozvojem klíčových kompetencí a základních gramotností.
- ŠVP se stane nástrojem společného plánování a rozhodování ve škole: co je ve vzdělávání podstatné, jakých cílů chtějí pedagogové dosáhnout a jak k nim společně povedou žáky.
- ŠVP bude srozumitelným závazkem školy vůči žákům a rodičům.

Efektivní kurikula v zahraničí

- Lucy Crehan:
  - Návaznost
  - Koherence
  - Konkrétnost

Jak těmto požadavkům odpovídá česká reforma?

Česká reforma

Návaznost	Jak zajistit systematickou návaznost poznatků a dovedností, pokud kurikulum vymezuje očekávané výsledky učení pouze v uzlových bodech?
Koherence	Jak skutečně propojit znalosti, kompetence, gramotnosti a průřezová témata, místo jejich pouhého formálního spojení?
Konkrétnost	Jak zajistit dostatečně konkrétní vymezení vzdělávacího obsahu, pokud RVP stanovuje cíle na velmi obecné úrovni?

Aktuální dění v reformě

- mŠVP musí ukázat, jak kurikulum udělat sekvencované, koherentní a konkrétní.
- Zveřejnění předmětových mŠVP 2/2027.
- Školy mohou mŠVP: převzít, rekonstruovat, inspirovat se jeho logikou.
- Ideální stav: logicky strukturovaný, na první pohled pochopitelný dokument, je vizitkou a závazkem školy.

Aktuální dění v reformě

- RVP zůstává rámcovým dokumentem, který stanovuje závazné požadavky na velmi obecné úrovni.
- Zveřejnění finální verze RVP 5/2027.
- Zjednodušení obecných částí, přepracování ZG.
- Doporučené učivo jako příloha RVP.
- Kurikulární tvorba jako permanentní proces.
- Cyklické revize – předvídatelný kalendář drobnějších, zvladatelných změn.

Co potřebujeme pro úspěšnou implementaci?

- Pochopit postoje a potřeby učitelů.
- Učitelé reformní požadavky aktivně interpretují, přetvářejí a dávají jí konkrétní podobu svým pedagogickým jednáním.
- Postoje a přístupy učitelů k reformě nejsou uniformní (Šeďová a kol., 2026).
- Každý typ přístupu je třeba brát vážně.
- Je potřeba pracovat se všemi typy učitelů.

Co potřebujeme pro úspěšnou implementaci?

Přístup k reformě	**Co učitelé potřebují**
Rezistence – „Tohle není správná cesta.“	Vážně diskutovat rizika reformy. Odpovídat na jejich obavy.
Pasivita – „Zatím počkám, co z toho bude.“	Vytvořit důvod a podmínky k zapojení. Podpora i tlak.
Asimilace – „Tohle už přece dělám.“	Zviditelnit rozdíl mezi stávající a zamýšlenou výukou. Pracovat s konkrétními úlohami, žákovskými výkony a podobami výuky.
Akomodace – „Co musím dělat jinak?“	Podporovat hlubší profesní učení. Oborové příklady, společné plánování, experimentování a reflexi výsledků.

Závěr

- Změna obsahu vzdělávání patří k nejsložitějším změnám ve školství.
- Zásadnější změny kurikula v úspěšných systémech v zahraničí provázejí rozsáhlé debaty, procesy jsou rozložené na mnoho let a dlouho také trvá, než začnou být viditelné výsledky a je jasné, do jaké míry se podařilo naplnit všechny původní představy.
- Vždy jde o proces učení pro celý systém.